

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних відносин і
політичної філософії

Протокол № 1 від 22.08.2025 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

№ 02071211 Каріна НЕМАШКАЛО

ГЕОСТРАТЕГІЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ СВІТОВОГО ПРОСТОРУ

робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань	С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	С3 Міжнародні відносини
Освітній рівень	Другий (магістерський)
Освітня програма	Міжнародні відносини

Статус дисципліни

Мова викладання, навчання та оцінювання

обов'язкова

Українська

Розробник:

к.політ.н., доц.

Дмитро КОРОТКОВ

Завідувач кафедри
міжнародних відносин і
політичної філософії

Олег КУЗЬ

Гарант програми

Олег КУЗЬ

Харків
2025

У ХХІ столітті відбувається радикальна трансформація світового простору, пов'язана з формуванням нової архітектури міжнародних відносин, зростанням конкуренції за ресурси, технології та вплив. Геополітичні та геоекономічні процеси визначають розвиток держав і регіонів. У цих умовах надзвичайно важливим є вивчення геостратегії та методів моделювання світового простору, що дозволяє зрозуміти закономірності глобальних змін та сприяти підготовці фахівців, здатних аналізувати і прогнозувати міжнародні процеси.

Мета навчальної дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння геостратегічних процесів та опанування методів моделювання світового простору для застосування в науково-дослідницькій, аналітичній та практичній діяльності.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- ознайомити здобувачів з основними концепціями та школами геополітики та геостратегії;
- розкрити закономірності формування геополітичного простору;
- навчити застосовувати методи моделювання для аналізу міжнародних процесів;
- розвинути критичне мислення щодо глобальних стратегій провідних акторів (держав, блоків, корпорацій);
- підготувати до практичного застосування знань у сфері міжнародних відносин, безпеки та стратегічного планування.

Об'єктом навчальної дисципліни є глобальний геополітичний світовий простір та процеси його геостратегічного моделювання.

Предметом навчальної дисципліни є геостратегічні концепції, моделі та механізми просторової організації світового політичного, економічного і соціокультурного простору

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН2	ЗК5, СК10; СК11
РН5	ЗК3; ЗК8, СК7; СК11
РН7	ЗК2; ЗК3; ЗК6; ЗК7, СК2; СК5; СК7
РН9	ЗК8, СК4; СК5; СК11
РН10	СК11
РН12	ЗК3; ЗК6, СК1; СК2; СК11
РН15	ЗК3; ЗК7, СК2; СК4; СК9; СК11

де, РН2. Критично осмислювати та аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні відносини

РН5. Збирати, обробляти та аналізувати інформацію про стан міжнародних відносин, світової політики та зовнішньої політики держав.

РН7. Оцінювати та аналізувати міжнародні та зовнішньополітичні проблеми та ситуації, пропонувати підходи до вирішення таких проблем.

РН9. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН15. Визначати та оцінювати взаємозв'язок внутрішньо- та зовнішньо-політичних чинників глобального позиціонування країни, аналізувати поведінкові стратегії неурядових гравців міжнародних відносин України.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК6. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

ЗК8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК4. Здатність аналізувати глобальні процеси та їх вплив на міжнародні та суспільні відносини, політичні та суспільні системи.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК7. Здатність здійснювати прикладні аналітичні дослідження проблем міжнародних відносин та світової політики, суспільних комунікацій, регіональних студій, професійно готувати аналітичні матеріали та довідки.

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

СК11. Здатність виокремлювати та аналізувати взаємообумовленість внутрішньої та зовнішньої політики держав, виявляти тренди глобального та регіонального структурування світового порядку.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ГЕОПОЛІТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГЕОСТРАТЕГІЇ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Геостратегія: зміст та структура

1.1. Зміст поняття «геостратегія».

Походження терміну «геостратегія» та його співвідношення з геополітикою. Визначення геостратегії як науки та практики планування й реалізації зовнішньополітичних та безпекових інтересів держави. Відмінність геостратегії від геополітики

1.2. Структура геостратегії

Суб'єкти геостратегії: держава, міжнародні організації (НАТО, ООН, ЄС), транснаціональні корпорації, недержавні актори.

Об'єкти геостратегії: геополітичний простір (регіони, транспортні коридори, моря, енергетичні ресурси), населення та культурно-цивілізаційні простори, сфери впливу (економічні, військово-політичні, інформаційні).

Методи та інструменти: дипломатія, альянси, воєнна присутність, інформаційна політика, економічні санкції, технологічне домінування.

Тема 2. Геополітичне моделювання світового простору німецьких геополітиків

2.1. Теоретико-методологічні засади німецької геополітики

Виникнення німецької геополітичної школи наприкінці XIX – початку XX ст. Фрідріх Ратцель – автор «політичної географії», ідеї «життєвого простору» (*Lebensraum*). Карл Хаусхофер – засновник німецької «класичної» геополітики, теорія континентальних блоків.

2.2. Геополітичні моделі світового простору в працях німецьких геополітиків

Модель Ратцеля: концепція «життєвого простору» як умова існування держави, ідея «просторового зростання» держав.

Модель Хаусхофера: теорія «пан-регіонів» (*Panräume*) – великі геополітичні блоки (Європа, Азія, Америка), концепція «континентальної осі» Євразії (німецько-російсько-японський блок), протиставлення «морських» і «континентальних» держав.

Тема 3. Англосаксонське геополітичне моделювання світу.

3.1. Геополітичні моделі світового простору англосаксонських мислителів

Бінарістський напрям. Маржиналістський напрям. Трінарістський напрям. Зоналістський напрям. Плюралістський напрям в

Витоки англосаксонської геополітики (кінець XIX – початок XX ст.) у Великій Британії та США. Гелфорд Маккіндер – теорія «Хартленду» (*Heartland Theory*), «географічна вісь історії». Ніколас Спайкмен – концепція

«Рімленду» (*Rimland Theory*), контроль прибережних зон Євразії як ключ до світового панування. Альфред Мехен – ідея «морської могутності» (*Sea Power*) як основи сили держави.

3.2. Геополітичні моделі світового простору англосаксонських мислителів

Хартленд (ядро Євразії), Рімленд (прибережні території Євразії), Морські простори (океани, комунікаційні шляхи).

Модель глобальної безпеки: союз морських держав (Велика Британія, США) проти домінування континентальних імперій.

Тема 4. Сучасні геополітичні моделі світу

4.1. Сутність геополітичного моделювання. Сучасні підходи до геополітичного моделювання

4.2. Монополярна модель. (З. Бжезінський). Модель шестиполюсного світу Г. Кіссінджера. Модель цивілізаційного протистояння С. Хантінгтона.

Змістовий модуль 2. Формування геостратегії держав в контексті сучасної геополітичної боротьби

Тема 5. Геостратегія США в системі сучасних геополітичних відносин

5.1. Основні принципи та пріоритети геостратегії США

Поняття «геостратегія» та її специфіка у випадку США. Історичні основи: від «Доктрини Монро» до стратегії глобального лідерства після Другої світової війни.

5.2. Роль США у сучасній системі міжнародних відносин.

США як глобальний лідер після розпаду СРСР: концепція «уніполярного моменту». Виклики багатополярності: зростання Китаю, ревізіонізм Росії, регіональні центри сили (Індія, Туреччина, Бразилія). Американська стратегія «стримування» та «балансування» у нових умовах. Використання «м'якої сили» (культура, освіта, ІТ-технології, демократія) як доповнення до військової присутності. США і глобальні проблеми: тероризм, клімат, кібербезпека, контроль над космосом та штучним інтелектом.

Тема 6. Геополітичні стратегії регіонів сучасної Європи

6.1. Геополітична національна стратегія країн Західної Європи: специфіка розвитку наприкінці ХХ століття; зовнішньоекономічна та геополітична стратегія Франції; зовнішньоекономічна стратегія та місце на геополітичній авансцені Німеччини; геополітичні виміри концепції національної безпеки Великобританії.

6.2. Виклики та перспективи геополітичного розвитку регіонів Європи в умовах глобальної конкуренції. Регіональні стратегії у контексті інтеграційних процесів та безпеки ЄС. Зміцнення позицій США та Китаю у Європі. Проблеми енергетичної залежності та пошук альтернатив. Міграційні кризи та демографічні виклики. Регіональна ідентичність та внутрішньополітичні суперечності. Перспективи «Європи різних швидкостей».

Тема 7. Геостратегія Китаю в ХХІ столітті

7.1. Стратегічні цілі та пріоритети зовнішньої політики Китаю у XXI столітті. Концепція «мирного піднесення» Китаю. Створення багатопольярного світу та обмеження домінування США. Захист національного суверенітету і територіальної цілісності (Тайвань, Південно-Китайське море). Розширення економічного впливу через торгівлю, інвестиції, технології. Зміцнення ролі Китаю у міжнародних організаціях (ООН, БРІКС, ШОС).

7.2. Ініціатива «Один пояс – один шлях» як ключовий інструмент китайської геостратегії. Ідея та структура проєкту: «Економічний пояс Шовкового шляху» та «Морський Шовковий шлях XXI століття». Геоелекономічні та геополітичні цілі: інфраструктура, транспорт, енергетика, ринки збуту. Вплив на Європу, Азію, Африку та Латинську Америку. Виклики реалізації: боргові ризики для партнерів, конкуренція США та Індії, критика з боку ЄС.

7.3. Виклики та перспективи Китаю в умовах глобальної конкуренції з провідними центрами сили. Суперництво зі США: торговельні війни, технологічна конкуренція, військово-політичний баланс у Індо-Тихоокеанському регіоні. Відносини з Росією: стратегічне партнерство та енергетичне співробітництво. Баланс у відносинах з ЄС (економічні інтереси та політичні обмеження). Виклики всередині країни: економічні дисбаланси, демографічні проблеми, екологічні обмеження. Перспектива формування «китайського століття» та нової моделі глобального порядку.

Тема 8. Імперська геостратегія Російської Федерації

8.1. Історичні та ідеологічні основи імперської геостратегії Росії. Формування імперського мислення від Московського царства до Російської імперії. Спадщина Російської імперії та СРСР, концепція «руського мира», геополітичні міфи. Перманентний імперський комплекс: відчуття «особливої цивілізаційної ролі» Росії.

8.2. Сучасна реалізація імперської геостратегії Російської Федерації. Використання військової сили (Грузія 2008, Крим 2014, війна проти України 2022). Військові, економічні, енергетичні, інформаційні інструменти; вплив на Україну та міжнародну систему безпеки. Інформаційна війна, пропаганда, історична політика. Відносини з пострадянськими країнами та прагнення контролювати Євразійський простір.

Тема 9. Україна у світовому геополітичному просторі. Геостратегічні плани зовнішньої політики

9.1. Геополітичне становище України у світовому просторі. Історичні та цивілізаційні чинники формування місця України в Європі та світі. Геостратегічні переваги та виклики розташування між Заходом і Сходом. Роль України у європейській та євразійській безпековій архітектурі. Вплив війни з Росією на зміну геополітичного статусу України.

9.2. Геостратегічні плани зовнішньої політики України. Основні напрями зовнішньої політики: євроінтеграція, співпраця з НАТО, стратегічне

партнерство зі США. Відносини з країнами-сусідами та регіональне співробітництво (Балтія, Чорноморський регіон). Участь України в міжнародних організаціях (ООН, ОБСЄ, Ради Європи). Виклики та перспективи: інтеграція в ЄС, відбудова після війни, глобальна дипломатія.

Перелік практичних (семінарських) завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) занять

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Геостратегія: зміст та структура	Об'єкт, предмет та методи дослідження. Відмінність геостратегії від геополітики
Тема 2. Геополітичне моделювання світового простору німецьких геополітиків	Дискусія на практичному занятті питання: Геополітична німецька модель « <i>Lebensraum</i> » як віддзеркалення німецької зовнішньої політики..
Тема 3. Англосаксонське геополітичне моделювання світу.	Політичні дебати «Хартленд це утопічна геополітична модель»
Тема 4. Сучасні геополітичні моделі світу.	Дискусія на практичному занятті питання: сутність геополітичного моделювання
Тема 5. Геостратегія США в системі сучасних геополітичних відносин	Проблемна дискусія «Від доктрини Монро до доктрини Донро
Тема 6. Геополітичні стратегії регіонів сучасної Європи	Робота у малих групах за темою «Міграційні кризи та демографічні виклики європейського простору.
Тема 7. Геостратегія Китаю в XXI столітті	Проблемна дискусія «Ідея та структура проєкту: «Економічний пояс Шовкового шляху»
Тема 8. Імперська геостратегія Російської Федерації	Причина та еволюція імперської геополітичної моделі РФ.
Тема 9. Україна у світовому геополітичному просторі. Геостратегічні плани зовнішньої політики	Робота у малих групах за темою: «Виклики та перспективи: інтеграція в ЄС, відбудова після війни, глобальна дипломатія»

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Теми 1 – 9	Вивчення лекційного / теоретичного матеріалу. Пошук,

	підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою
Теми 1 – 9	Підготовка до семінарських занять (участь у дискусії, полеміці, дебатах)
Теми 1 – 9	Підготовка аналітичних повідомлень (презентацій)
Теми 7 – 9	Підготовка практичних кейсів
Теми 1 – 9	Підготовка до колоквиуму

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) занять та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Лекція проблемного характеру (Тема 1, 3, 5.6,9)

Лекція-провокація (Тема 6)).

Наочні (демонстрація (Тема 1-9)).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 9)

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит): максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє здобувачу вищої освіти скласти екзамен (іспит) – 35 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формах семестрового екзамену (іспиту). Складання семестрового екзамену (іспиту) здійснюється під час екзаменаційної сесії.

Максимальна сума балів, яку може отримати здобувач вищої освіти під час екзамену (іспиту) – 40 балів. Мінімальна сума, за якою екзамен (іспит) вважається складеним – 25 балів.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається:

– для дисциплін з формою семестрового контролю екзамен (іспит) – сумуванням балів за поточний та підсумковий контроль.

Під час викладання навчальної дисципліни «Геостратегія та моделювання світового простору» (форма семестрового контролю – іспит) використовується поточний контроль:

– практичний кейс (16 балів); аналітична довідка (24 балів); презентація (8 балів); колоквіум (12 балів).

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Семестровий контроль: Екзамен (40 балів)

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета та критерії оцінювання для навчальної дисципліни.

Приклад екзаменаційного білета

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність СЗ «Міжнародні відносини»

Освітньо-професійна програма «Міжнародні відносини».

1. Завдання 1 (тестове). (6 балів)

1. Поняття «телурократії» в геополітиці означає:

- а) «влада за допомогою моря»; б) «влада за допомогою сили»;
- в) «влада за допомогою суші»; г) «влада за допомогою простору»;

2. Після I світової війни основні принципи світової політики були закладені:

- а) Версальською системою міжнародних відносин; б) Ялтинсько-Потсдамською;
- в) Вестфальською системою; г) Віденською системою;

3. Закон фундаментального дуалізму – це закон про боротьбу:

- а) креллутократії та таласології; б) розуму та свідомості;
- в) таласократії та кротології; г) телурократії та таласократії.

4. Геополітика – це:

- а) Один з методів політологічного дослідження;
- б) Система знань про контроль над простором;
- в) Політична концепція міжнародних відносин держав або блоків держав;

г) Політична концепція, яка використовує екологічний імператив в міжнародних процесах;

5. С. Хантінгтон прославився роботою:

- а) «Зіткнення країн»; б) «Цивілізації і зіткнення»; в) «Зіткнення цивілізацій»;
г) «Дивні цивілізації»; д) «цивілізації в цивілізації»;

6. Основною ідеєю німецької школи геополітики є:

а) Концепція життєвого циклу організацій; б) Концепція неприєднання до тих, хто приєднався;

в) Яскраво виражений прагматизм; г) концепція «Серединної Європи».

2. Заповніть таблицю (5 балів) : протиборство телурократії та таласократії, Ф. Ратцель, А. Мехен, Г. Маккіндер, Доктрина Монро

Weltmacht	Стратегія анаконди	USA	Геополітика	Географічна вісь історії

3. Кому з учених (5 балів) (С. Хантінгтон, А. Мехен, І. Кант, І. Валлерстайн, Т. Гоббс, Н. Спайкмен, К. Хаусхофер, З.Бжезінський, Ф. Фукуяма, Н. Макіавеллі, Х. Маккіндер) належать такі висловлювання:

а. Держава як і будь-який живий організм народжується, росте, розвивається відступає назад і вмирає

б. Хартленд – це основа геополітичного простору

в. Я - написав книгу «Велика шахівниця: панування і геостратегічні імперативи

г. СРСР розпався і це початок нового існування людства в основі якого Ринок, Лібералізм і демократія .

д. Економічний цикл потрібно розглядати в трьох аспектах виробництво, навігація, колонії

4. Геополітична концепція “Рімленда” як прояв американського інтервенціонізму (24 балів).

Критерії оцінювання

Відповідно до компетентнісного підходу екзаменаційні білети мають три рівні:

- 1) стереотипний (1 та 2 питання);
- 2) ситуативний (3 питання);

3) евристичний (4 питання).

Відповіді на питання стереотипного рівня дають можливість виявити, як були засвоєні основні підходи до вивчення суті, змісту та характеру знання міжнародних відносин та світової політики; спеціальна термінологія.

Відповідь на питання ситуативного рівня демонструють вміння користуватися категоріальним апаратом геополітики та знати основні геостратегічні моделі держав.

Відповідь на питання евристичного рівня має виявити уміння творчо опрацьовувати засвоєний матеріал, а також застосовувати його в професійній діяльності.

Кожний рівень питань оцінюється за наведеною шкалою окремо, а загальна оцінка підраховується як сума оцінок за кожне питання. Кількісний показник (бал) встановлюється залежно від ступеня виконання завдання. Максимальний бал за іспит – 40.

Стереотипний рівень (до 10 балів): кожна правильна відповідь – 1 бал.

Ситуативний рівень (до 6 балів): кожна правильна відповідь – 1 бал.

Евристичний рівень (до 24 балів): відповідь оцінюється за 12-бальною шкалою оцінювання з коефіцієнтом «2».

Ступінь виконання	Бал
Відповідь аргументована, виявляє глибину та оригінальність мислення. Містить засвоєний теоретичний матеріал у повному обсязі.	12
Відповідь аргументована, виявляє глибину та оригінальність мислення. При оперуванні теоретичним матеріалом допущені незначні помилки.	11
Відповідь аргументована, але не виявляє достатньої самостійності мислення. При оперуванні теоретичним матеріалом допущено незначні помилки.	10
Відповідь в цілому правильна, але бракує аргументованих висновків, допущені певні помилки при визначенні категорій, смислових зв'язків,	9
Відповідь виявляє обізнаність студента з проблематикою питання, але бракує аргументованих висновків, допущені певні помилки при визначенні категорій, смислових зв'язків, тощо.	8
Відповідь виявляє обізнаність студента з проблематикою питання, але бракує аргументованих висновків; виявлені певні труднощі при оперуванні теоретичним матеріалом.	7
Присутнє лише часткове висвітлення змісту питання; виявлені певні труднощі при оперуванні теоретичним матеріалом.	6
При відповіді на питання допущені суттєві помилки, які впливають на зміст; самостійність мислення виявлена лише частково.	5
Відповідь виявляє лише загальне ознайомлення студента з проблематикою питання; самостійність мислення, висновки відсутні.	4

Відповідь виявляє практичну відсутність у студента самостійності мислення; здатність робити узагальнення та теоретичні висновки.	3
Відповідь виявляє повну некомпетентність студента; нерозуміння самої суті проблемного поля окресленого питанням.	1-2

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 200 с. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25295>

Додаткова

2. Бжезінський З. Велика шахівниця / З. Бжезінський ; пер. з англ. О. Фешовець. – Харків : Ранок : Фабула, 2018. – 288 с.

3. Гольцов А. Г. Геостратегія України в Східній Азії / А. Г. Гольцов // Політикус. 2023. - Вип. 2. - С. 84–91. – Режим доступу: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/17747/1/Goltsov.pdf>

4. Зовнішня політика та національна безпека : навч. посіб. / Г. П. Ситник, Д. В. Неліпа, М. Г. Орел. - Київ : Кравченко Я. О., 2021. - 243 с.

5. Коваль І. М. Зовнішня політика США після Другої світової війни : навчально-методичний посібник / І. М. Коваль, Ю. І. Майстренко ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : Астропринт, 2021. - 96 с.

6. Коротков Д. С. Китай у сучасному азіатському геополітичному просторі. Китайська цивілізація: традиції та сучасність : матеріали XVII міжнародної наукової конференції, 14 грудня 2023 р. Київ. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. С. 168-171.

7. Коротков Д. С. Польща у процесі практичної реалізації геополітичних проєктів у Центрально-Східній Європі / Д.С. Коротков, О. М. Кузь, І. О. Кузь // Філософія та політологія в контексті сучасної культури. - Дніпро, 2023. № 15(2). - С. 105–113.

8. Коротков Д. С. Геостратегія США: еволюція від «Маніфесту долі» до «Доктрини Донро» / Д. С. Коротков // Міжнародні та політичні дослідження. - 2025. - № 39. - С. 125-133.

9. Коротков Д. С. Україна у геостратегіях США та Росії: проблеми суб'єктності / Д.С. Коротков // Політикус. - 2020. Вип. 4. - С. 118-123.

10. Кузь О. М. Міжмор'я як метафора: від концепту до геополітичного проєкту / О. М. Кузь // Міжнародні відносини у глобальному та регіональному вимірі : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 8 травня

2025 р.). - Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2025. - С. 113–115. Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/36252>

11. Ліпкан В. А. Геостратегія сучасного Китаю: монографія. / В. А. Ліпкан, А. В. Яковець. - Київ: В.А. Ліпкан, - 2023. - 384 с.

12. Ліпкан В. А. Політичні засади геостратегії сучасної Української Держави : монографія - Одеса : Гельветика, 2024. - 830 с.

13. Лісовська Ю.П. Політика міжнародних відносин: проблеми та перспективи : навч. посібник / Ю. П. Лісовська, П. М. Лісовський. – Київ : Ун-т «Україна», 2021. – 350 с.

14. Осельська О. Геополітичне моделювання як основа формування геостратегії держави / О. Осельська // *Evropský politický a právní diskurz*. - 2015. - Sv. 2, Vyd. 2. - С. 69-76. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evrpol_2015_2_2_11

15. Требін М. П. Геополітичний ландшафт Індो-Тихоокеанського регіону: безпековий вимір / М. П. Требін // Геополітичний ландшафт сучасного світу та місце в ньому України : монографія / [В. І. Додонова, О. М. Кириленко, О. Ю. Панфілов та ін.]; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики. – Харків : Право, 2025. – С. 196-225. - Режим доступу: <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37051>

16. Jakobsen J. The Geopolitics of U.S. Overseas Troops and Withdrawal. Cham: Palgrave Macmillan, 2022. xxi, 302 p. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-94488-9>

17. Leandro F. Modeling Geopolitics / F. Leandro // Is China a Global Power? – 2025. pp. 59-170. https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-96-4451-3_2

18. Plazova T. Information Warfare as an Instrument of Geopolitical Influence on Ukraine: Main Aspects and The State's Response. / T. Plazova, O. Kuz, N. Konnova N., D. Korotkov, O. Galushchenko O // *International Journal of Religion*. 2024. - Volume: 5. - Number 2. - pp. 121-130.

19. Vysotskyi O. Ukrainian Economic Diplomacy during the Full-Scale Russian Aggression / O. Vysotskyi, I. Polishchuk, D. Korotkov, Zh. Chevychalova - *Evropský politický a právní diskurz* - Volume: 12, Number 1, pp. 5-12.

Інформаційні ресурси

20. Атлантична рада США (*Atlantic Council*). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.atlanticcouncil.org>

21. Брукінгський інститут [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.brookings.edu>

22. Королівський інститут міжнародних відносин (*The Royal Institute of International Affairs*). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.chathamhouse.org>

23. American History and Politics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.americanstudies.history.knu.ua/>

